

RACIBÓRZ

historyczna stolica górnej Odry
inwestuje w turystykę

Racibórz – od Kwadów do górnośląskich Piastów

Słynny polski poeta i pisarz, Wespazjan Kochowski, kreśląc relację z wyprawy wiedeńskiej króla Jana III Sobieskiego, pisze o wjeździe monarchy do Raciborza, w którym – jak twierdzi – niegdyś była stolica Kwadów. Obecność plemienia w tym regionie wspomina bowiem rzymski historyk Tacyt oraz XVI-wieczny śląski kronikarz Joachim Cureus. Kwadowie, zwani też Swewami, zamieszkiwali rejon Hesji, obecnego kraju związkowego Niemiec. Walczyli z Juliuszem Cezarem, a u schyłku starej ery, wyparci przez Rzymian, rzeczywiście osiedlili się na pograniczu Śląska i Moraw, choć brak historycznych wzmianek pozwalających dokładnie zlokalizować ich siedziby. Utworzyli tu państwo zwane Regnum Vannianum, kontrolując przebiegający przez ich terytorium szlak bursztynowy. W 167 roku chwycili za broń i najechali rzymską Pannonię, dając początek długotrwałym wojnom markomańskim. Wspomniany Kochowski był konsekwentny w lansowaniu Raciborza jako stolicy antycznego ludu. Oto bowiem w wydanym w 1684 roku poemacie Dzieło boskie albo Pieśni Wiednia wybawionego pisał, iż król Sobieski mało bawiąc w Tarnowskich Górach ruszył kędy Quadzi swą w Raciborzu stolicę miewali. Tropem tym podążał XIX-wieczny niemiecki szlachcic i regionalista z pobliskich Głubczyc, Franz A. Larisch, przekonany, iż o Raciborzu wspomina astronom, matematyk i geograf zarazem, Klaudiusz Ptolemeusz (100-198). Rzecz dotyczy słynnej mapy, jednej z pierwszych w dziejach świata, na której grecki uczyony z Aleksandrii umieścił osiemnaście osad na terenie obecnej Polski. Jedną z nich, zwaną Budorgis, miał być dawniej Racibórz. U Władysława Zielińskiego, który w 1889 roku wydał drukiem dzieło pod tytułem Szląsk (pruski) słowem i ołówkiem na podstawie najnowszych źródeł przedstawiony czytamy, że Racibórz za Ptolemeusza był już znany pod nazwą Eburium, jako stolica Buriów z plemienia Swewów.

Pierwsza wzmianka o Raciborzu pojawia się pod datą 1108. Wtedy to gród na prawym brzegu Odry zajęli wojowie polskiego księcia Bolesława Krzywoustego. Najpierw stał się siedzibą kasztelana, a w II połowie XII wieku stolicą księstwa górnośląskiego. Jego twórcą jest książę Mieszko IV Łaskonogi (Płatonogi), wnuk Krzywoustego, w latach 1210-1211 pan Krakowa i dzielnicowy władca Polski. Jest przodkiem królów – Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego.

W Raciborzu w XIII wieku zapisano najstarsze znane polskie zdanie, wcześniejsze od Księgi Henrykowskiej. Przeor raciborskich dominikanów, ojciec Wincenty z Kielczy, jest autorem hymnu Gaude Mater Polonia oraz dwóch żywotów św. Stanisława, w których przepowiedziano zjednoczenie rozbitej na dzielnice Polski. Miał tego dokonać książę raciborski Władysław, a dokonał jego siostrzeniec, Władysław Łokietek.

Racibórz nazywany jest miastem trzech narodów – polskiego, niemieckiego i czeskiego.

Od połowy XIV wieku znalazł się w orbicie wpływów czeskich. Częścią Korony Czech a potem monarchii Habsburgów pozostawał do połowy XVIII wieku, przechodząc potem pod władanie pruskich Hohenzollernów. W granicach Niemiec pozostawał do 1945 roku. Z chwilą zakończenia II wojny światowej został przekazany Polsce.

Wspaniałe i bogate dziedzictwo minionych wieków buduje potencjał turystyczny miasta i okolic, a przeprowadzone inwestycje świadczą o tym, jak bardzo samorządowi zależy na rozwijaniu tego sektora lokalnej gospodarki. Miasto jest otwarte na inwestorów z branży hotelowo-gastronomicznej. W ostatnim czasie uruchomiono Browar Rynek i nowoczesny hotel Racibor przy ul. Ludwika, odrestaurowano jeden z najstarszych polskich zajazdów – Zajazd Biskupi przy ul. Londzina, powstało szereg mniejszych obiektów noclegowych, a hotel Polonia przy pl. Dworcowym, także w nowej szacie, przyjmuje gości od 1850 roku.

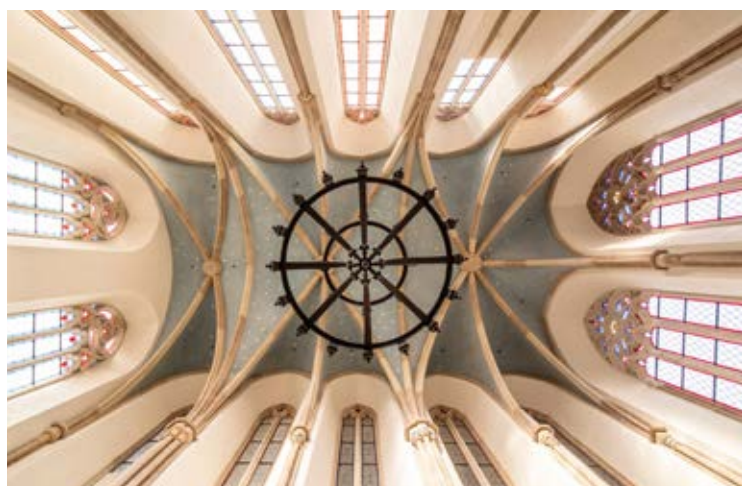

Zamek przy browarze czy browar przy zamku?

W latach 2008-2012, dzięki unijnemu wsparciu, Powiat Raciborski odbudował XIII-wieczny raciborski zamek. To wyjątkowa budowla w krajobrazie górnośląskich zabytków – jedyna zachowana siedziba władców górnej Odry, z której w 1210 roku książę Mieszko IV Laskonogi wyjechał objąć władzę w Krakowie. W XVII wieku, o czym wspomina Henryk Sienkiewicz na kartach Potopu, król Jan Kazimierz jechał stąd ratować Polskę przed

Szwedami, a w 1683 roku król Jan III Sobieski zatrzymał się na raciborskim zamku w drodze pod Wiedeń. Zamek składa się z domu książęcego, budynku bramnego, XIX-wiecznego budynku browaru, słodowni oraz kaplicy pw. św. Tomasza Becketa. Zamkowa świątynia to unikat w skali kraju, najładniejsza XIII-wieczna kaplica książęca w Polsce zwana też śląską Sainte-Chapelle. Pięknie odnowiona błyszczy pełnym blaskiem od 2015 roku. Legenda mówi, że zamek łączy z lewobrzeżnym miastem tajemny tunel pod Odrą, a wejście do niego znajduje się w starej baszcie, zrekonstruowanej podczas ostatniej odbudowy. Zamek jest miejscem organizacji wielu imprez plenerowych, m.in. zamkowej nocy z duchami, koncertów operetkowych czy wiosennych jarmarków. Wspomniany browar zamkowy warzy wyśmienite piwa, korzystając z dawnych receptur i położonych głęboko pod ziemią fermentowni i leżakowni. Tradycje zamkowego pi-

wowarstwa sięgają w Raciborzu średniowiecza. Browar, podobnie jak zamek, można zwiedzać, a historycy wiodą spór z piwoszami, czy mamy w Raciborzu browar przy zamku czy zamek przy browarze. Dodajmy, że Racibórz nadal ma swojego księcia. Jest nim książę (Herzog) Wiktor V, stale rezydujący w Corvey w Niemczech, ale chętnie odwiedzający swoje dawne włości.

ot: iakafota.pl

H2Ostróg i bulwary

W 2014 roku w pobliżu zamku Miasto Racibórz oddało do użytku nowoczesny park wodny H2Ostróg. W obiekcie znajdują się pełnowymiarowy basen pływacki, brodzik i basen do nauki pływania, grot śnieżna, sauny, rwąca rzeka, rurowe zjeżdżalnie, sale do fitnessu oraz widownia. Obiekt jest miejscem nie tylko rekreacji, ale również zawodów pływackich, podobnie jak dwie inne raciborskie kryte pływalnie należące do Zespołu Szkół Ogólnokształcących Mistrzostwa Sportowego (ul. Śląska) oraz Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej (ul. Słowackiego). H2Ostróg to jeden z elementów bogatej infrastruktury sportowej Raciborza. Miasto posiada także halę widowiskowo-sportową Arena Rafako przy ul. Łąkowej, miejsce wydarzeń m.in. siatkarskich, koszykarskich i zapasniczych. Przy ZSOMS znajduje się otwarta w 2014 roku nowoczesna hala lekkoatletyczna, jedna z największych w kraju. W sąsiedztwie H2Ostróg miasto posiada stadion piłkarski z bieżnią, lodowisko, kręgielnię, korty tenisowe (w tym kryty), a także rozbudowaną sieć ścieżek rowerowych, m.in. prowadzonych po wałach wzdłuż Odry i kanału Ulga. W 2014 roku oddano do użytku przystań nadodrzańską, która stanowi pierwszy element budowy systemu obiektów służących rozwojowi sportów wodnych. Każda dzielnica ma dostęp do nowoczesnych boisk typu Orlik oraz odnowionych sal gimnastycznych. Bulwary nadodrzańskie i parki miejskie mają odnowione ścieżki sprzyjające bieganiu. Dla biegaczy organizowanych jest kilka stałych imprez, m.in. Bieg Twardziela, a od 2015 roku także Rafako Półmaraton.

Śladami Franciszka Liszta i klasyków

Wyjątkowym obiektem na mapie kulturalnej miasta jest Raciborskie Centrum Kultury przy ul. Chopina – najważniejsza raciborska scena koncertowa, teatralna i kabaretowa, na której występują największe gwiazdy z Polski i zagranicy. To obiekt z bogatą historią, który był restauracją i hotelem oraz gościł szereg sław, w tym wybitnego węgierskiego wirtuoza i kompozytora, Franciszka Liszta. Muzyk koncertował tu 29 maja 1846 roku, po występach w Wiedniu, Pradze, Ołomuńcu i Brnie. Program koncertu obejmował andante z opery Gaetano Donizettiego (1797-1848) Łucja z Lammermooru, która miała prapremierę w 1835 roku. Ponadto miał grać reminiscencje z opery Lunatyczka (La Sonnambula) z 1831 roku Vincenza Belliniego (1801-1835). Po przerwie przewidziane było andante z wariacjami Beethovena, któraś z etюд Fryderyka Chopina oraz jedna z 600 pieśni skomponowanych przez Franciszka Schuberta (1797-1828) – La Trinita. Koncert miały zakończyć Melodies hongroises z nadzwyczaj popularnych Rapsodii Węgierskich Liszta. Poza Lisztem gościł Racibórz wiele sław muzyki klasycznej, m.in. Johanna Straussa, Bronisława Hubermana, Piotra Palecznego czy Krzysztofa Pendereckiego. W 2008 roku, dzięki pozyskaniu dotacji unijnej, budowla Raciborskiego Centrum Kultury przeszła gruntowną modernizację. Dziś dysponuje największą w Raciborzu salą koncertową na 540 miejsc, salą kameralną oraz pracowniami amatorskiego ruchu artystycznego. Przez ostatnie trzy dekady na scenie Raciborskiego Centrum Kultury oraz w klubie Labirynt występowały największe gwiazdy polskiej i zagranicznej estrady. Odnowione wnętrza budzą zachwyt gości, a architektura obiektu przywodzi na myśl słynne wiedeńskie teatry i opery. RCK zarządza również Domem Kultury Strzecha – przedwojennym ogniskiem polskości, z mniejszą salą koncertową i pracowniami.

Kraina Ozyrysa oraz nekropolia Piastów i Przemyślidów

Mumia Egipcjanki żyjącej około pięćset lat przed naszą erą w Tebach z pięknie zdobionym kartonażem, dwoma sarkofagami i urnami kanopskimi to unikalne w skali kraju zabytki składające się na raciborską wystawę W krainie Ozyrysa. Ekspozycja stanowi okrasę Muzeum w Raciborzu przy ul. Gimnazjalnej, placówki powstałej w 1927 roku w murach dawnego kościoła dominikanek pw. św. Ducha. Średniowieczna świątynia klauzurowa stanowi sama w sobie wyjątkowy obiekt architektoniczny, kryjący w dawnym prezbiterium nekropolię Piastów i Przemyślidów. Eksploracja tego miejsca prowadzona w latach 90. XX wieku pozwoliła odsłonić tajemnice tego miejsca i udostępnić turystom średniowieczne krypty i znalezione w nich zabytki. Najnowsza propozycja Muzeum to bogato wyposażona zbrojownia. Placówka, w drugim budynku ekspozycyjnym przy ul. Chopina, może się pochwalić unikalną wystawą dawnych technik dentystycznych, monet rzymskich, zabytków pochodzących z wykopalisk archeologicznych, gabinetem historii naturalnej ze szczątkami mamutów i słoni leśnych oraz kolekcją pamiątek piwowarskich.

Rezerwat Łęczczok

– na tropie cesarza Wilhelma II

Liczący ponad czterysta hektarów unikalny i chroniony obszar starorzecza Odry, obejmujący osiem stawów rybnych założonych przez mnichów cysterskich w XIII/XIV wieku, torfowiska, wielogatunkowy, rzadki w Polsce naturalny las łęgowy oraz aleje drzew, w tym pomnikowych, jak na przykład słynny 400-letni dąb Sobieskiego. Rezerwat przyrody Łęczczok jest największym i najcenniejszym przyrodniczo rezerwatem w województwie śląskim oraz jednym z najważniejszych stanowisk ornitologicznych w Polsce. W XIX wieku polowali tu goście księcia von Ratibor, w tym dwukrotnie cesarz Niemiec Wilhelm II. Flora rezerwatu to blisko 540 gatunków roślin naczyniowych, w tym trzydzieści chronionych. Bytuje tu ponad 210 gatunków ptactwa (z 435 notowanych w Polsce), głównie wodnego i błotnego oraz drapieżnego, między innymi perkozy i kormorany, bieliki i rybołowy. Podczas przelotów zaobserwowano tak rzadkie gatunki jak czapla purpurowa czy kaniuk (jedyne stwierdzenie w Polsce). W latach 2011-2013 stawy przeszły gruntowną modernizację. Głównym elementem projektu było poszerzenie i podwyższenie blisko dwustuletnich wałów ziemnych oraz wykonanie nowych budowli hydrotechnicznych służących do regulowania przepływu wody w stawach (tzw. mnichów). Materiał do naprawy grobli został uzyskany dzięki odmuleniu dna stawów i odtworzeniu rowów dennych, a nadmiar wykorzystany do budowy dwunastu wysp różnej wielkości, które wpłynęły na poprawę warunków gniazdowania ptaków. Wymieniono również wszystkie budowle i urządzenia hydrotechniczne, a także zbudowano wieżę obserwacyjno-widokową, dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych. Projekt udowodnił, że modernizacja terenów objętych programem „Natura 2000” nie musi oznaczać ingerencji w ten wyjątkowo cenny ekosystem, w którym stwierdzono występowanie aż 60 proc. gatunków ptaków żyjących w Polsce.

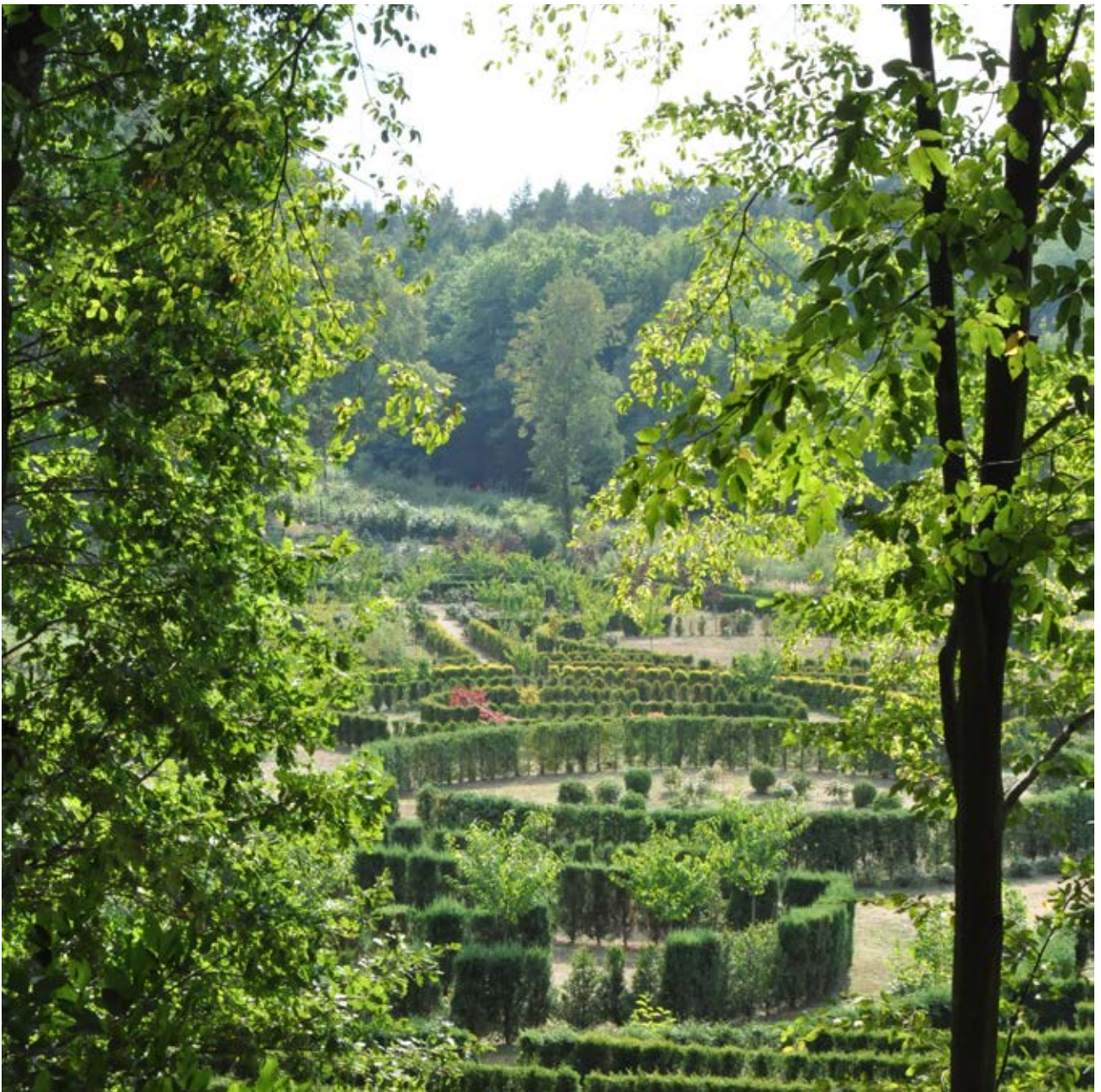
Arboretum Bramy Morawskiej i kamping Obora

Las Obora to zachowany dawny zwierzyniec książąt raciborskich, którego obszar w większości zajmuje dziś Arboretum Bramy Morawskiej. Na ponad 160 hektarach pagórkowatego terenu dominuje bowiem rzadko spotykany na Górnym Śląsku pierwotny las mieszany, bogaty w ciekawe okazy flory, fauny i grzybów. Występują tu dęby o 4-metrowym obwodzie, jary, stawy, źródła i strumyki, a także specjalnie urządzone kolekcje roślin.

W sąsiedztwie miasto dysponuje otwartym kąpieliskiem ze zjeżdżalnią, zmodernizowanym kempingiem z bazą rowerową oraz repliką bramy i umocnień średniowiecznego grodu. Całość tworzy zwarty kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy. Zwiedzanie Arboretum ułatwiają zaś dwie oznakowane ścieżki edukacyjne: dendrologiczna i ekologiczna. Las jest ulubionym miejscem wypoczynku raciborzan. Znajduje się tu mini-zoo, ścieżka zdrowia, studnia książęca, replika koła młyńskiego, tor saneczkowy oraz Zaczarowany Ogród, czyli urządzona w kształcie labiryntu kolekcja roślin. W latach 60. XX w. ekipa archeologów krakowskich prowadziła w Oborze badania kurhanów z V-VIII wieku. Miłośnicy militariów dostrzegą na wschodniej krawędzi lasu ślady umocnień z czasów powstańczych, a w lasku przy osiedlu Obora bunkier z czasów II wojny światowej. Miasto planuje tu kolejne inwestycje – budowę repliki grodu, wiatę ogniskową, plac zabaw dla dzieci, platformy i wieży widokowej oraz centrum edukacji ekologicznej.

Królestwo śląskiego gotyku

Racibórz nazywany jest królestwem górnośląskiego gotyku. Trudno bowiem znaleźć na pograniczu śląsko-morawskim miasto, które dysponowałoby nie tylko średniowiecznym zamkiem książęcym, ale również szeregiem innych zabytków wysokiej klasy o średniowiecznej proveniencji. Należy do nich kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny przy Rynku, tzw. fara, jak chce tradycja powstała w 1205 roku, dawniej siedziba kolegiaty, dziś miejsce kultu Sługi Bożej Ofki Piastówny z pięknym barokowym ołtarzem. W sąsiedztwie znajduje się kościół pw. św. Jakuba, do początku XIX wieku świątynia klasztorna raciborskich dominikanów, nekropolia dwóch wielkich władców dużego Górnego Śląska – Mieszka Otyłego oraz jego brata Władysława Walecznego. To tu działał o. Wincenty z Kielczy, autor hymnu *Gaude Mater Polonia*, dwóch żywotów św. Stanisława i zaginionej kroniki dominikańskiej, z której Jan Długosz zaczerpnął najstarsze polskie zdanie, oraz *Peregryn z Raciborza*, słynny kaznodzieja i pierwszy wrocławski inkwizytor papieski. Wspomnieliśmy już o podominikańskim kościele pw. św. Ducha (dziś Muzeum), ale dodajmy, że Racibórz posiada także fragmenty dawnych obwarowań, a przy ul. Basztowej renesansową wieżę więzienną zwaną też basztą. Na środku Rynku znajduje się barokowa Kolumna Maryjna, wysokiej klasy dzieło Johanna Melchiora Oesterreicha, z którym związane jest podanie o końcu świata. Otóż jeśli nadejdzie taki dzień, w którym ani jeden raciborzanin nie wykona przy kolumnie znaku krzyża, wówczas nastąpi koniec naszych czasów. Na południowych obrzeżach Raciborza, przy ul. Jana Pawła II, znajduje się pątniczy kościół Matki Bożej, powstały w średniowieczu, obecnie w barokowej szacie, z łaskami słynącą ikoną Matki Bożej Raciborskiej, będącą najstarszą znaną kopią obrazu jasnogórskiego, przed którą w 1683 roku w drodze pod Wiedeń prosił o zwycięstwo król Jan III Sobieski. W pobliżu, na wzgórzu przy ul. Chłopskiej, znajduje się Śląskie Obserwatorium Geofizyczne PAN, najstarsza – powstała w 1928 roku według projektu Konrada Wachsmanna – stacja seismograficzna na Śląsku z bogatą muzealną kolekcją seismografów i urządzeń do pomiarów geofizycznych. Stanowiła element pierwszej europejskiej stałej sieci stacji seismologicznych. W dzielnicy Ostróg znajduje się najciekawszy zabytek neogotycki – kościół pw. św. Jana Chrzciciela z łaskami słynącą ikoną Jezusa Boleściwego. Warto skierować swoje kroki do dzielnicy Brzeziny, by ze wzgórza zwanego Lipki obejrzeć Bramę Morawską, a w pobliskim lesie Widok odbyć spacer po wytyczonych ścieżkach edukacyjnych.

Wokół Raciborza

Racibórz stanowi centrum turystyczne bogatego w zabytki powiatu raciborskiego. W gminie Kuźnia Raciborska, w Rudach, znajduje się pocysterskie średniowieczne opactwo, w XIX wieku zamienione na siedzibę książąt raciborskich. Dziś to pięknie odnowiony zespół klasztorno-pałacowy. Pocysterską, XIII-wieczną świątynię papież Benedykt XVI podniósł do godności bazyliki mniejszej. Znajduje się w niej łaskami słynący obraz Matki Bożej Pokornej. W Rudach działa również skansen kolei wąskotorowej, zaś od wiosny do jesieni można tu skorzystać z retro-przejazdów po pięknych lasach raciborskich. Po drodze z Raciborza do Rud napotkać można nowoczesne ośrodki wypoczynkowe – AquaBrax oraz Leśna Polana w Szymocicach. Ten pierwszy, z racji wyjątkowego mikroklimatu, znajduje się na miejscu dawnego centrum przygotowań reprezentacji Niemiec na olimpiadę w Berlinie. W gminie Krzyżanowice kusi najstarsza czynna polska kuźnia z muzeum kowalstwa w Bieńkowicach (działa od początku XVIII wieku), zabytkowy, czynny młyn w Tworkowie oraz tworkowska kolekcja trumien i grobowych ubrań dziecięcych w miejscowym barokowym kościele pw. Świętych Piotra i Pawła. Wspomniane ubiory, odkryte w pochówkach, dorównują podobnemu zespołowi przechowywanemu na Wawelu. W Tworkowie są też ruiny średniowiecznego zamku, w sąsiednich Krzyżanowicach można oglądać neogotycki pałac, w którym przebywali i komponowali Franciszek Liszt oraz Ludwig van Beethoven. Z Krzyżanowic droga wiedzie do Chałupek – historycznego miejsca, gdzie w połowie XIX wieku połączyły się po raz pierwszy koleje żelazne Hohenzollernów i Habsburgów. Wieś szczyli się średniowiecznym zamczyskiem, niegdyś należącym do bogatych Rothschildów, granicznym mostem jubileuszowym cesarza Franciszka Józefa oraz granicznymi Meandrami Odry, wpisanymi do sieci Natura 2000. To miejsce rozwoju wodniactwa. W gminie Pietrowice Wielkie, przy drodze do Gródczanek, można zwiedzić XVII-wieczny, jedyny już dziś zachowany w powiecie raciborskim drewniany kościółek z cudownym obrazem Jezusa Ukrzyżowanego. W gminie Rudnik, we wsi Łubowice, znajduje się Górnośląskie Centrum Kultury i Spotkań im. Josepha von Eichendorffa, słynnego poety romantycznego, który przyszedł na świat w tej miejscowości, obok Goethego czy Schillera ikony niemieckiego romantyzmu. Z Łubowic blisko do Grzegorzowic, gdzie funkcjonuje przeprawa promowa na Odrze, jeden z ciekawszych punktów na bogatej w enklawy przyrody i zabytki na trasie rowerowej po księstwie górnej Odry. A ludziom o stalowych nerwach polecamy Muzeum Horroru w starym pałacu rodziny von Banck w Wojnowicach.

MIASTO RACIBÓRZ podjęło szereg działań systemowych na rzecz wsparcia rozwoju gospodarczego. Na mocy uchwały Rady Miasta inwestorzy tworzący nowe miejsca pracy mogą liczyć na ulgi w podatku od nieruchomości. W Urzędzie Miasta działa Referat Przedsiębiorczości i Obsługi Inwestora - wyspecjalizowana komórka wsparcia dla biznesu. Samorząd aktywnie współpracuje

z Raciborską Izbą Gospodarczą i Cechem Rzemiosł Różnych, zaś przy Prezydencie Miasta działa Konsultacyjna Rada Gospodarcza. Dzięki temu podejmowane kroki uwzględniają potrzeby środowiska biznesu i są przez nie akceptowane. Tereny inwestycyjne Miasta Racibórz zostały włączone do Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej i są sukcesywnie zagospodarowywane. W związku z tym przygotowywane są nowe obszary typu brownfield, które po uzbrojeniu w niezbędną infrastrukturę oraz zapewnieniu dostępu do układu komunikacyjnego zostaną zaoferowane inwestorom. Miasto kieruje ofertę zarówno dla dużych inwestycji, jak i średnich oraz małych. Samorząd aktywnie wspiera działalność nowych i młodych firm, gwarantując im w ramach programu „Lokale na Start” do 2 lat zwolnienia z czynszu za wynajem lokali w miejskim Ośrodku Współpracy Gospodarczej przy ul. Batorego 7 oraz innych, wytypowanych w programie lokali komunalnych. Biznes może również liczyć na wsparcie w polityce kadrowej. Miasto zapewnia szybką ścieżkę dostępu miejskich mieszkań dla specjalistów niezbędnych dla funkcjonowania lokalnych przedsiębiorstw. Osoby realizujące w Raciborzu swoje ambicje zawodowe mogą skorzystać z preferencyjnych zasad nabycia atrakcyjnych terenów pod budownictwo jednorodzinne.

WWW.RACIBORZ.PL

